SVEA HOVRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

Yttrande

Datum	Diarienummer
2026-11-09	HSV 2026/774

Till Justitiedepartementet
Ju2026/01599

Yttrande över betänkandet *Ett nytt regelverk för granskning av utländsk finansiering av trossamfund och andra verksamheter* (SOU 2026:42)

Svea hovrätt har granskat betänkandet utifrån de intressen som hovrätten har att beakta. Hovrätten har ingen erinran mot förslagen i betänkandet, men lämnar följande synpunkter för fortsatta överväganden. Nedanstående hänvisningar till lagrum avser, om annat inte anges, den föreslagna lagen (2028:000) om granskning av utländsk finansiering till registrerade trossamfund samt vissa ideella föreningar och stiftelser.

Mottagande av utländsk finansiering under pågående granskning

Av betänkandet framgår att mottagande av utländsk finansiering i strid med 11 § inte omfattas av straffbestämmelsen i 27 §. Utredningen har motiverat detta med att straff bör förbehållas de allvarligaste överträdelserna.

Enligt hovrätten finns skäl att närmare analysera om en sådan ordning är förenlig med lagens syfte. Det kan övervägas om straffbestämmelsen ska utformas så att den även omfattar sådana mottaganden som sker efter att beslutet att inleda en granskning har delgetts mottagaren. Det kan även övervägas om det i sådana fall bör införas en plikt att återställa mottagen finansiering, särskilt om den under granskningen bedöms vara otillåten.

Straffansvar för underlåten anmälningsskyldighet

Det framgår av betänkandet att straffansvar enligt 27 § första stycket 1 även kan aktualiseras när finansieringen har mottagits och den anmälningsskyldige underlåter att utan dröjsmål – från det att denne fick kännedom om de omständigheter som föranleder skyldigheten – anmäla mottagandet.

I den situationen inträder alltså det straffrättsliga ansvaret inte redan i och med mottagandet utan först en tid därefter. Det är således inte själva mottagandet utan i stället underlåtenheten att anmäla som föranleder straffrättsligt ansvar. Enligt hovrätten bör detta underlåtenhetsansvar tydliggöras i lagtexten. Det kan också ifrågasättas om den föreslagna brottsbeteckningen lämpar sig för sådana fall. Det bör övervägas om det ska införas ett särskilt underlåtenhetsbrott med en egen brottsbeteckning som föreskriver ansvar i de fall mottagen utländsk finansiering inte anmäls inom viss tid. En sådan ordning riskerar inte att orsaka samma svårigheter, t.ex. i fråga om preskription.

Straffansvar för åsidosättande av beslutade villkor

Av betänkandet framgår att det straffbara området enligt 27 § första stycket 4 även omfattar sådana mottaganden av utländsk finansiering som i och för sig har tillåtits, men där ett villkor som granskningsmyndigheten meddelat med stöd av 15 § inte fullgjorts efter mottagandet.

Enligt hovrätten finns starka skäl att analysera om den föreslagna ordningen är lämplig och förenlig med vad Högsta domstolen uttalat i NJA 2005 s. 33 och NJA 2006 s. 293. Enligt förslaget ska underlåtenhet att följa villkor som meddelats med stöd av 15 § kunna beivras genom vitesföreläggande och förbud enligt 16 § samt genom beslut om en administrativ sanktionsavgift enligt 19 §. Det framstår som ett tillräckligt sanktionspaket. Hovrätten föreslår därför att det straffbara området begränsas något genom att hänvisningen till 15 § i 27 § första stycket 4 stryks.

Spärregel mot företagsbot

Som framgår av betänkandet kan det uppstå situationer där de formella förutsättningarna för att meddela företagsbot enligt 36 kap. 23 § första stycket 3 brottsbalken är uppfyllda. Riskerna med detta i fall där det tidigare har beslutats om en administrativ sanktionsavgift är noggrant analyserade i betänkandet. Hovrätten, som instämmer i bedömningen att det föreslagna sanktionspaketet är väl avvägt, anser att det finns skäl att närmare överväga en uttrycklig spärregel mot företagsbot. En sådan skulle kunna utformas likt 7 § lagen (2026:56) om straff för olovlig finansiell verksamhet.

Europakonventionens skydd mot självinkriminering

Enligt 17 § får granskningsmyndigheten, vid äventyr om vite, förelägga mottagaren av utländsk finansiering att tillhandahålla de uppgifter eller handlingar som myndigheten behöver för sin granskning eller för att kontrollera att meddelade villkor eller förbud följs.

Enligt hovrätten bör ett förbud mot att i vissa fall förena ett föreläggande med vite övervägas. En sådan förbudsbestämmelse skulle kunna utformas med ledning av 44 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättslagmannen Ragnar Palmkvist, hovrättsrådet Christina Berg och tf. hovrättsassessorn Ariel Saadon, föredragande.

Ragnar Palmkvist

Ariel Saadon